

ДО ПИТАННЯ СПІВВІДНОШЕННЯ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ ПЕРЕСТРАХУВАННЯ І СТРАХУВАННЯ

В статті досліджено відношення перестрахування до страхування як його форми і виду. Обґрунтовано точку зору про відповідність перестрахування категорії виду страхування на підставі законодавства України.

Ключові слова: перестрахування, страхування, правове регулювання, угода.

В статье исследовано отношение перестрахования к страхованию как его формы и вида. Обосновано точку зрения о соответствии перестрахования категории вида страхования на основании законодательства Украины.

Ключевые слова: перестрахование, страхование, правовое регулирование, соглашение.

In the article relation of reinsurance to insurance as its form and type is researched. Standpoint about correspondence of reinsurance to insurance as its type on the basis of legislation of Ukraine is well-grounded.

Keywords: reinsurance, insurance, legal regulation, agreement.

Постановка проблеми. Неоднозначним питанням серед науковців-економістів і правників є те, чим виступає перестрахування по відношенню до страхування:

чи це є його формою або його видом. Український законодавець, визначаючи зміст перестрахування в Цивільному Кодексі та Законі "Про страхування", не звернувся

© Нечипоренко В., 2012

до певної з названих наукових позицій, визначаючи перестраховання лише як страхування окремої, специфічної категорії ризиків. Методом виключення можливо зробити висновок про те, що в українському законодавстві перестраховання не відноситься а ні до форми, а ні до виду страхування. Це пояснюється тим, що стаття 5 Закону України "Про страхування" визначає формами страхування лише "добровільне" та "обов'язкове" страхування. Відповідно, залежно від форми страхування, воно класифікується за видами, визначеними статтями 6 і 7 Закону, де перестраховання не вказується. В той же час, Законом перестраховання (як і співстраховання), виділяється в окрему групу договорів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Точки зору науковців щодо кожної окремої думки про перестраховання як вид або форму страхування, можна умовно розділити на дві групи.

1. До кола прибічників того, що перестраховання є формою страхування, входить, зокрема, Т.А. Федорова [1], В.П. Янишен [2] та інші дослідники перестраховання.

2. До групи науковців, які вважають перестраховання окремим видом майнового страхування (на рівні з класифікацією договорів за предметом страхування) входять А.А. Іванов [3], Ю.Б. Фогельсон [4], М. І. Брагінський [5], М.В. Мних [6], Д.А. Шевчук [7], Н.М. Нікуліна [8] та та інші вчені.

Метою статті є визначення співвідношення фінансових послуг страхування та перестраховання.

Виклад основного матеріалу. Слід зауважити, що

в досліджуваних наукових джерелах, де перестраховання визначається як вид або форма страхування, автори неналежним чином застосовують категорії "форма" і "вид", та нехтують їх етимологічним та філософським змістом. Мова йде про те, що категорії "форма" і "вид" по своїй суті не є тотожними. З філософської точки зору категорія "вид" є елементом системи узагальнення певного явища, де вид становить підклас роду як ширшого класу визначення загального [9]. Відповідно, характеризуючи перестраховання безпосередньо як вид страхування, втрачається категорія "рід" явища "страхування", до якого повинно було б належати перестраховання як "вид" страхування. В той же час, "форма" є просторово-часовими параметрами певної речі [10] (в даному випадку явища – перестраховання). Тобто, категорія "форма" є незалежною від системи узагальнення певного явища.

З вказаного можливо зробити висновок що наукова позиція про те, що перестраховання є видом страхування ґрунтується на тому, що перестраховання є структурним елементом системи правовідносин страхування (або ж страхування як економічного явища). В свою чергу, перестраховання як "форма" стосується страхування як один з його проявів і не розглядається як його структурний елемент. Відповідно, у наукових визначеннях перестраховання як виду і як форми страхування можна констатувати дві тенденції розгляду цього явища: як структурного елемента в класифікації правовідносин страхування, або одного з його незалежних проявів.

На нашу думку, перестраховання є найбільш відповідним поняттю "вид страхування". По-перше, це пояснюється тим, що згідно статті 5 Закону України "Про страхування" в нашій державі існує лише дві форми убезпечення: "обов'язкове" і "добровільне". Тобто, зважаючи на правове регулювання страхування в Україні, з

правової точки зору вважати перестраховання формою страхування неможливо.

По-друге, на користь того, що перестраховання є видом страхування свідчить те, що воно є страхуванням, але предметом договору в даному випадку є спеціфічний об'єкт – зобов'язання страховика за договором страхування. Іншими словами, перестраховання цілком можливо було б приєднати до переліку видів добровільного і обов'язкового страхування, розміщено-го у статтях 6 і 7 Закону України "Про страхування", оскільки відповідно до українського законодавства, перестраховання може здійснюватися не лише за само-стійним рішенням страховика, але й в обов'язковому порядку. Мова йде про ст.30 Закону України "Про страхування", де передбачене обов'язкове укладення страховиком договору перестраховання власного страхово-го ризику у передбачених випадках.

Вірність такої точки зору підтверджує і аналіз предметної класифікації договорів страхування відповідно до законодавства України про страхування. Види договорів добровільного і обов'язкового страхування, визначені у статтях 6 і 7 Закону України "Про страхування", містять предмети договорів різного характеру: не-майнові блага (життя, здоров'я і т.д.), майно, окремі види договірних і недоговірних зобов'язань (кредити, інвестиції, фінансові ризики, відповідальність за завдану шкоду і т.д.), тощо. Предметом договору перестраховання (якщо його аналізувати як вид страхування) є страховий ризик, тобто – фінансове зобов'язання. Відповідно, цей вид предметів договорів страхування міститься у п. 18 статті 6 "Добровільне страхування та його види" Закону України "Про страхування". Таким чином підтверджується коректність фактичного віднесення перестраховання саме до видів страхування, що містяться у статтях 6 і 7 Закону України "Про страхування".

Окрім цього, на користь того, що перестраховання більше відповідає характеристикам виду страхування, а не його форми, свідчать вказані вище етимологічні змісти понять "вид" і "форма".

Висновки. із зазначеного можна зробити висновок, що фактично перестраховання є особливим видом страхування. Тобто, предметом договору – зобов'язання страхового відшкодування за іншим договором страхування. В той же час, в суто цивільно-правовому значенні перестраховання є окремим видом правочину, основу якого складають правовідносини страхування.

1. Основи страхової діяльності: Підручник / [Отв.ред. проф. Т.А. Федорова]. – М.: Издательство БЕК, 1999. – 95 – 99 с. 2. Цивільне право: підручник: у 2 т. / [В.І. Борисова (кер. Авт. Кол.), Л.М. Баранова, Т.І. Бегова, А.Г. Бірюкова, М. В. Домашенко та ін.]; За ред. В.І. Борисової, І.В. Спасибо-Фатєєвої, В.Л. Яроцького. – Х.: Право. – 2011. – Т.2. – 509 с. 3. Цивільне право: Підручник. Частина II / [під ред. А. П. Сергєєва, Ю. К. Толстого]. – М.: "ПРОСПЕКТ", 1998. – 506 с. 4. Фогельсон Ю.Б. Коментар до страхового законодавства [Текст] / Ю.Б. Фогельсон. – М.: МАУП, 2000. – 200 с. 5. Брагінський М.І. Договірне право: Кн. 3: Договори про виконання робіт і надання послуг [Текст] / М.І. Брагінський, В.В. Витрянський. – М., 2003. – 595 с. 6. Мних М.В. Перестраховання: посіб. для студ. вузів / М.В. Мних. – Київ: Знання України, 2004. – 7 с. 7. Шевчук Д.А. Страхові спори: практичний посібник / Д.А. Шевчук. – М.: Російський Бухгалтер, 2008. – 235 с. 8. Нікуліна М.М. Страхування. Практикум: навч. посібник для студентів вузів / М.М. Нікуліна, С.В. Бе-резина. – М. ЮНИТИ-ДАНА, 2008. – 75 с. 9. Філософській енциклопедичній словник / Інститут філософії ім. Г.С. Сковороди НАН України. – К.: Абрис. – 2002. – 79 с. 10. Бачення В.А. Філософія. Енциклопедичекій словник / В.А. Бачення. – СПб.: Изд-во Михайлова В.А. – 2005. – 249 с.